

/5/ Chráněné druhy živočichů a těžba šterkopísků

Dne 7.5.2003 zahájila Správa CHKO Český kras řízení ve věci záměru Povodí Vltavy, s.p. dle projektu na těžbu šterkopísků v úseku říčního kilometru 23,50 – 24,50 v Karlštejně. V zahájení řízení S-CHKO uvedla: „Uvedené nánosy mají rovněž význam jako biotopy zvláště chráněných organismů v toku.“. Do uvedeného řízení se naše sdružení přihlásilo dne 12.5.2003. Dne 29.5.2003 proběhlo místní šetření za účasti S-CHKO, obce Karlštejn a Povodí Vltavy a s.p., závod Berounka. V rámci tohoto šetření byli účastníci upozorněni na výskyt silně ohroženého druhu – užovky podplamaté. Dne 2.6.2003 vydalo naše sdružení druhé tiskové sdělení v němž zdůrazňujeme, že:

„Užovka podplamatá, velevrub malířský, či jiné chráněné a ohrožené druhy živočichů jsou v celé této kauze zástupným problémem. Je zřejmé, že se velmi hodí na titulky novinových článků, aby se zvýšila prodejnost a aby neinformovaný čtenář kroutil hlavou nad bezcitností těch ochranářů, kteří by obětovali nevinné lidské životy za hady a škeble. Tato emotivní manipulace však poněkud bledne ve chvíli, kdy se na základě pragmatických faktů ukazuje, že ono to bagrování až tak potřebné není a když, tak pouze někde – výběrově. Pokud však starosta Berouna vyzývá v oficiálním prohlášení, aby Správa CHKO „hodnotila situaci z jiného úhlu pohledu a nebránila investicím“, tak vlastně vyzývá, aby orgán státní správy v ochraně přírody porušil zákon. Vzhledem k tomu, že jde o zásah do biotopu a ohrožení zvláště chráněných živočichů, je Správa CHKO povinna ze zákona postupovat tak, jak postupuje, tedy žádat biologický průzkum a ve správním řízení pak po zvážení všech okolností vydat případně příslušná povolení nebo i výjimky. V některých těchto případech dokonce není rozhodnutí ani v pravomoci Správy CHKO a o výjimce bude muset podle zákona rozhodnout Ministerstvo životního prostředí. Pokud by Správa CHKO postupovala tak, jak apeluje pan starosta, byl by nejméně její vedoucí po zásluze odvolán z funkce pro porušení zákona a možná i trestně stíhán. Postup pana starosty je tedy poněkud neprofesionální a hlavně velmi nekolegiální k vedoucímu Správy CHKO. Nebude to totiž on, kdo by za takové nezákonnosti nesl odpovědnost.“

Kampaň, bohužel ve stylu „užovky a škeble proti lidem“, však dále pokračuje v tisku, rozhlase i televizi. Tento „pseudokonflikt“ je bohužel mediálně příliš vděčný. V deníku Impuls se objevuje například dne 4.6.2003 hysterický článek od Vladimíry Štorchové:

Užovky možná přežijí a vy se učte plavat

Jak řeka plyne, koryto se zanáší . Když je vody moc, snáze se vyleje. Koryta je třeba čistit. Ekologický aktivista však svírá v ruce užovku podplamatou, mává s ní před kamerou a říká, že bagrování živočicha ohrozí. Jak se to užovce líbí, nevíme. Ti, kterým řeka zaplavila domovy, ale zuří: Jsme míň než živočich! ... atd.

Na argumentaci ekologů, ale i hydrologů, že především nejde o nutné odstraňování nánosů, že nánosy povodňové jevy prakticky neovlivní a že jde ve skutečnosti o nátlakové prosazování zájmů těžářské lobby, nikdo neslyší.

Dne 4.6.2003 provedl RNDr. Luboš Beran, Ph.D., zoolog Správy CHKO Kokořínsko, na žádost Správy CHKO Český kras orientační průzkum úseku Berounky pod jezem u Karlštejna. V rámci průzkumu zjistil přítomnost tří chráněných druhů živočichů – užovky podplamaté, skokana skřehotavého a velevruba malířského. Jednalo se však, jak je výslovně uvedeno, o **orientační průzkum** (trvajícím několik hodin jednoho dne), o úsek **v délce pouze cca 900 metrů řeky Berounky**, a to navíc **v místech**, která v podstatě leží těsně u obce Karlštejn (a **kde tedy nelze očekávat mimořádnou druhovou pestrost**).

O tento zběžný „orientační průzkum“ v délce necelého kilometru a na místě s nízkou druhovou pestroostí pak Povodí Vltavy, s.p. opřelo své žádosti o výjimku z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů pro úsek řeky v délce třiatřiceti kilometrů s celou řadou zácných a jedinečných přírodních stanovišť.

Na základě žádostí Povodí Vltavy podložených tímto jediným průzkumem byla zahájena dvě řízení MŽP ČR o udělení výjimky.

Dne 11.8.2003 vydalo naše sdružení stanovisko účastníka řízení ve správním řízení k výjimečnému řízení MŽP pro katastry Srbska, Černošic, Mokropes, Dobřichovic, Řevnic, Zadní a Hlásné Třebaně a Berouna. V tomto stanovisku žádáme zejména biologický průzkum celého žádaného úseku a poukazujeme na skutečnost, že se podél Berounky vyskytuje celá řada dalších chráněných druhů. Zdůrazňujeme nutnost hydrologického posouzení nutnosti těžby pro zdůvodnění společenského zájmu převažujícího zájmy ochrany přírody. Žádáme doplnění dokumentace a stanovisek dotčených organizací.

Dne 26. srpna vychází v periodiku Naše noviny – nezávislý třebaňský občasník zprávička „Čištění Berounky začíná, první se dočkaly Řevnice“. Dne 10.9.2003 proto naše sdružení píše podnět České inspekci životního prostředí: Podezření na nezákonnou těžbu – žádost o prověření (těžba šterkopísků Berounka – Řevnice). Kopii podnětu jsme zaslali i na Městský úřad Černošice, pod který by těžba v Řevnicích patřila. Zhruba ve stejnou dobu upozorňuje telefonicky vedoucí Správy CHKO Český kras Inspekci na obdobnou nezákonnou těžbu v Radotíně. Česká inspekce životního prostředí vzápětí zastavuje tři nezákonné těžby, jednu v Řevnicích a dvě u Radotína.

Dne 4.9.2003 vydává k řízení MŽP o výjimce písemné stanovisko další z účastníků řízení, 03/01. ZO ČSOP Alkazar. I toto sdružení poukazuje na známé skutečnosti, že žadatel nedoložil odůvodnění žádané těžby, že biologický průzkum na 900 metrech slouží pro výčet druhů na více než 15 kilometrech (zde myšleno na území CHKO, celková délka je 33 km). Sdružení Alkazar upozorňuje na hydrologické posudky dokazující nepotřebnost zásahu z hlediska rizik povodní.

Dne 22.9.2003 jsme obdrželi z Městského úřadu v Černošicích kopii rozhodnutí o zásahu do významného krajinného prvku (VKP) ze dne 27.8.2003. Toto řízení proběhlo bez naší účasti, ačkoli jsme jako účastníci řízení přihlášení v Černošicích od 20.2.2003. Rozhodnutí obsahuje celou řadu právních vad a nedostatků. Zejména však obsahuje ustanovení o vyloučení odkladného účinku odvolání, tj. případné odvolání a stížnosti nic nemění na platnosti tohoto rozhodnutí. Toto rozhodnutí MěÚ v Černošicích jsme napadli dne 24.9.2003 stížností pro porušení zákona u Krajského úřadu Středočeského kraje. Na právně vadné rozhodnutí MěÚ Černošice jsme upozornili i Ministerstvo životního prostředí a Českou inspekci životního prostředí. Přestože od naší stížnosti uplynulo jeden a půl měsíce, nemáme zprávy z Krajského úřadu, že by ve věci rozhodl. Předpokládáme, že rozhodnutí má být vyneseno až poté, co bude řeka vytěžena.

Vzhledem k informacím o probíhající těžbě u Radotína (kde jsme též přihlášení jako účastníci řízení) píšeme dne 24.9.2003 žádost o informace o zásazích do vodního toku Vltavy a Berounky v působnosti ÚMČ Radotín. Tuto žádost jsme urgovali dne 3.11.2003 a k 16.11.2003 dosud nemáme odpověď. Zákonná lhůta jednoho měsíce nebyla dodržena. Ve věci případných řízení k těžbě v Radotíně jsme se dne 16.10.2003 obrátili i na Pražský magistrát. I v tomto případě jsme posílali dne 3.11.2003 urgenci a k 16.11.2003 nemáme odpověď. Zákonná lhůta pro odpověď v tomto případě činila dokonce pouze 10 dní. Máme důvodné podezření, že prodlení je záměrné, že i pro Radotín byla vydána rozhodnutí záměrně bez účasti našeho sdružení.

Dne 26.9.2003 jsme obdrželi další rozhodnutí MěÚ Černošice o zásahu do VKP, tentokrát pro katastry Dobřichovic, Všenor a Černošic. V případě tohoto druhého rozhodnutí je již naše sdružení uvedeno jako účastník řízení, aniž mu ovšem bylo zahájení řízení oznámeno a aniž se k řízení tím pádem mohlo vyjádřit. Proto jsme též obratem téhož dne podali odvolání proti tomuto rozhodnutí u Krajského úřadu Středočeského kraje. I zde však byl úřadem odňat odkladný účinek odvolání, takže do rozhodnutí Krajského úřadu je možno těžbu provádět. I zde již uplynulo jeden a půl měsíce bez zahájení odvolacího řízení, i zde Krajský úřad zřejmě čeká, až bude řeka vytěžena.

Dne 29.9.2003 jsme obdrželi dokument Povodí Vltavy s názvem „Berounka – Karlštejn, hydrotechnické posouzení kapacity koryta“. Tento posudek potvrdil předcházející odborná stanoviska, že smysluplnost těžby není z hlediska rizika povodní odůvodněná, kromě blíže neupřesněných a nevypočtených rizik ledochodů u ostrůvků pod jezy.

Dne 2.10.2003 svolává Česká inspekce životního prostředí jednání zainteresovaných stran na 13.10.2003. V pozvánce se jako těžbou ohrožené zvláště chráněné druhy objevují, kromě druhů zjištěných RNDr. Beranem v 900 metrovém úseku u Karlštejna, další tři druhy: kriticky ohrožená vydra říční, silně ohrožený ledňáček říční a ohrožená užovka obojková. Na jednání 13.10. na Správě CHKO zdůraznil zástupce našeho sdružení Bc. Petr Bittner, že je nutné provést biologický průzkum

všech úseků, neboť chráněných druhů živočichů se kolem Berounky vyskytuje podstatně více. Kromě toho zopakoval již dříve uváděné pochybnosti o potřebnosti těžby z hlediska povodní a žádal doplnění dokumentace o hydrologické posudky všech dalších 12 úseků, kde je těžba plánována.

Dne 22.10.2003 proběhlo na Ministerstvu životního prostředí ústní projednání obou podaných žádostí o výjimku z ochrany užovky podplamaté, velevruba malířského a skokana skřehotavého. Ve velmi napjaté atmosféře za častého napadání našeho sdružení ze strany starostů i Povodí zopakoval náš zástupce Bc. Petr Bittner požadavek rozhodnutí dle vodního zákona, požadavek biologického průzkumu a požadavek doplnění dokumentace. Zdůraznil, že nebyl předložen jediný důkaz o nezbytnosti těžby jako veřejného zájmu, naopak, doložené hydrologické posudky, včetně posudku žadatele pro karlštejský úsek dokazují zbytečnost takové těžby ve větší části požadavku Povodí Vltavy. Tyto připomínky předal na místě v písemné formě. Toto stanovisko naše sdružení na základě tohoto jednání doplnilo dne 24.10.2003. V doplnění zdůrazňujeme navíc nutnost zjišťovacího řízení EIA a dodáváme, že pokud bude žádost Povodí na těžbu doplněna tak, že požadavek pro vydání výjimky zúží pouze na ostrůvky vyčnívající nad hladinu, pak považujeme za pravděpodobné, že by se naše sdružení v tomto řízení neodvolalo, byť zdaleka nejsme přesvědčeni ani o správnosti ani o zákonnosti tohoto postupu. ... varujeme před uplatněním vyloučení odkladného účinku odvolání, neboť takový postup není odůvodněný, nebyl doložen obecný zájem, natož jakékoliv ohrožení v případě prodloužení. ... v takovém případě bychom kromě již naznačených možností zastavení činnosti pro chybějící výjimky na jiné druhy chráněných živočichů použili pro zabránění vzniku škody ... soudní napadení rozhodnutí s návrhem předběžného pozastavení platnosti rozhodnutí, případně zahájení činnosti.

Dne 5.11.2003 dostává naše sdružení informaci z jednání dopravní komise MěÚ Černošice. Starostka paní Langšádlová údajně uvedla, že MŽP vydá výjimku bez omezení rozsahu dle požadavku Povodí a vyloučí odkladný účinek rozkladu rozhodnutí, aby občanská sdružení nemohla odvoláním zastavit těžbu. Téhož dne telefonicky potvrzuje odpovědný pracovník odboru zvláště chráněných částí přírody MŽP našemu zástupci Bc. Bittnerovi, že MŽP nebude v rozhodnutí vylučovat odkladný účinek, že k tomu nevidí důvod.

Dne 7.11.2003 dostáváme informaci z kruhů blízkých hospodářské správě MŽP ČR, že náměstek ministra Ladislav Miko odebral z podatelny předchozí den večer dopisy s rozhodnutími, v nichž nebyl vyloučen odkladný účinek rozkladu, a nařídil jejich přepracování tak, aby akceptovaly požadavky Povodí Vltavy a vyloučily odkladný účinek. Následné sondování na více místech MŽP tuto informaci a politický nátlak potvrdilo. Proto naše sdružení vydává dne 9.11.2003 čtvrtou tiskovou zprávu. Ještě dne 11.11.2003 tvrdí tisková mluvčí Karolína Šulová, že „Teprve se na tom rozhodnutí pracuje a zvažují se všechna pro a proti.“. Dne 12.11.2003 jsme obdrželi obě rozhodnutí MŽP, kterými povolili Povodí těžbu v plném rozsahu vydáním výjimky na žádané tři druhy chráněných živočichů. Podle našeho předpokladu byl vyloučen odkladný účinek rozkladu. Rozhodnutí jsou datována dne 7.11.2003, což odpovídá informaci, podle které byla ten den vyhotovena a následně vrácena náměstkem Mikem k přepracování. Naopak datum neodpovídá tvrzení tiskové mluvčí, podle kterého se na rozhodnutích ještě 11.11.2003 pracovalo.

Vyloučení odkladného účinku rozkladu rozhodnutí MŽP odůvodňuje v obou případech: „Správní orgán dále z důvodu naléhavého obecného zájmu, spočívajícímu v nebezpečí ohrožení majetku a zdraví občanů vzhledem k ročnímu období ... vyloučil odkladný účinek.“ Povodí Vltavy požádalo o výjimky v červnu, po více než měsíci MŽP teprve zahájilo řízení a po pěti měsících vydává MŽP rozhodnutí, v němž odnímá odkladný účinek z důvodu časové tísně prováděných prací (Povodí musí do konce roku zahájit těžbu, jinak přijde o dotace). Nebezpečí ohrožení majetku a zdraví bylo v obecné rovině (ledochody, ostrůvek pod jezem) a vágně (k zachycení ledochodu může dojít v kterémkoli zúžení řeky) dokumentováno v případě jediného hydrologického posudku pro část úseku v Karlštejně. Na naše opakované výzvy k doplnění dokumentace hydrologických posudků pro ostatní úseky nikdo nereagoval. Tedy žádné ohrožení majetku a zdraví občanů nebylo doloženo. Co naopak pokládáme za zřejmé a doložené, je silný lobbistický a politický tlak na provedení komerční těžby se státní dotací.

Dne 10.11.2003 jsme obdrželi dokument „Zoologické záznamy a průzkumy z Berounky a hodnocení možných negativních vlivů při plánovaném odstraňování nánosů z koryta řeky Berounky“. Tento posudek si nechalo naše sdružení zpracovat od Mgr. Jana Rysa a na rozdíl od orientačního biologického průzkumu 900 metrů u Karlštejna v průběhu několika hodin jednoho dne se tento

dokument opírá o mnohaletá systematická pozorování celého předmětného úseku Berounky. Dokument uvádí, že ze sledovaných 71 druhů se v uvedeném území vyskytuje a může vyskytovat 7 druhů kriticky uhozených, 19 druhů silně ohrožených a 13 druhů ohrožených živočichů. Dále je z uvedených 71 druhů 7 uvedeno v zákoně č. 100/2001 Sb. jako živočichové, u nichž je nutno při zásahu do biotopu provést hodnocení vlivů (EIA), dále 8 druhů chráněných v rámci Směrnice Rady EU 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, příloha I, seznam chráněných druhů a poddruhů ptáků a 10 druhů chráněných dle směrnice Rady EU 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, příloha IV, druhy živočichů vyžadujících přísnou ochranu.

Podle rozhodnutí MŽP má Povodí ohlásit zahájení prací 5 dní, resp. týden předem, Správě CHKO Český kras a Agentuře ochrany přírody a krajiny. Povodí Vltavy tak činí obratem, dne 12.11.2003. Z toho je zřejmé, že hodlá zahájit těžbu v týdnu od 18.11.2003. Správa CHKO vydává dne 12.11.2003 rozhodnutí, kterým povoluje Povodí Vltavy odtěžení ostrůvku u Srbska a v rozhodnutí odnímá odkladný účinek odvolání.

Naše sdružení vydává dne 12.11.2003 pátou tiskovou zprávu, kde reaguje na rozhodnutí MŽP, informuje o našem biologickém průzkumu a svolává tiskovou konferenci.

Ve smyslu tohoto zjištění upozorňujeme dne 13.11.2003 Povodí Vltavy, s.p. na nezákonnost případného zahájení těžby bez provedení biologického průzkumu každé z lokalit a bez příslušných platných výjimek na další chráněné druhy živočichů. O této skutečnosti zároveň informujeme Českou inspekci životního prostředí se žádostí o dozor a případné zastavení takové nezákonné těžby.

Dne 13.11.2003 ovšem naše sdružení obdrželo dopis o zahájení řízení o další výjimce z ochranných podmínek, tentokrát ohroženého druhu užovky obojkové. Řízení zahájil Krajský úřad Středočeského kraje dne 10.11.2003 na základě žádosti Povodí podané 16.10.2003, tedy téměř před měsícem. Řízení zahájil chybně i pro katastry ležící v CHKO, kde je k takovému řízení příslušná Správa CHKO Český kras.

Ještě téhož dne nám volala pracovnice Krajského úřadu, zda jsme toto zahájení obdrželi. Druhý den dopoledne nám volal další pracovník Krajského úřadu, zda se budeme jako sdružení hlásit do řízení a kdy se k řízení vyjádříme. Když místopředseda sdružení uvedl, že nejdříve se vyjádříme v úterý či ve středu (tedy do pěti či šesti dnů od obdržení), sdělil nám pracovník Krajského úřadu, že to bude zřejmě pozdě, že budou muset vydat rozhodnutí patrně dříve (tedy bez našeho vyjádření?). Přitom pouze na přihlášení sdružení do řízení zákon dává osmidenní lhůtu od doručení a přímo v zahájení řízení je pro vyjádření uvedena lhůta 15 dnů od doručení. Co z toho plyne, je bohužel zřejmé.

Dovolíme si takovouto fikci: Krajský úřad zaspal a najednou zjistil, že od 18.11. se má těžit a není vydána výjimka. Proto výjimku vydá, třeba protizákonně, ihned, samozřejmě opět s odejmutím odkladného účinku odvolání. Sdružení se asi odvolají, ale než bude odvolání vyřízeno, Berounka bude vytěžena. Co je formální pokárání od vedoucího, který takový postup schválil, oproti riziku, že těžbařské firmy přijdou o desítky milionů zisku.. Uvidíme, jak se tato fikce naplní.

Do řízení u Krajského úřadu jsme se přihlásili dne 13.11.2003 (pro přihlášku dorazil osobně pracovník Povodí Vltavy) a přiložili jsme biologický posudek Mgr. Rysa se žádostí, aby Krajský úřad vyzval Povodí Vltavy k provedení konkrétních biologických průzkumů.

Vzhledem k tomu, že Ministerstvo životního prostředí vydalo rozhodnutí o výjimce v rozporu se zákonem a vzhledem k tomu, že vyloučením odkladného účinku rozkladu znemožnilo sdružením zabránit nezákonné těžbě, devastaci přírody a životního prostředí, i poškození a zničení biotopů řady chráněných druhů živočichů, **podává naše sdružení žalobu na Ministerstvo životního prostředí ke Správnímu senátu Krajského soudu pro Středočeský kraj.** Pokud těžba započne přes skutečnost, že jsme doložili výskyt řady dalších chráněných druhů, na které není výjimka udělena, a pokud by takovou těžbu Česká inspekce životního prostředí nezastavila, budeme nuceni podat žalobu pro nečinnost i na ČIŽP. V takovém případě zvažujeme i **trestní oznámení pro trestný čin Ohrožení a poškození životního prostředí dle § 181 trestního zákona.** Žádná ze zúčastněných stran nemůže tvrdit, že o výskytu dalších chráněných druhů nebyla informována.

Praha dne 17.11.2003

podrobnosti na: <http://www.mallorn.cz> (<http://www.mallorn.cz/berounka/index.html>)